

NAPOVEDNIK ZAPOSLOVANJA 2018/II

KAJ DELODAJALCI NAPOVEDUJEJO ZA SLOVENSKI TRG DELA ZA PRVO POLOVICO LETA 2019?

Zavod RS za zaposlovanje med delodajalci z 10 ali več zaposlenimi dvakrat na leto izvaja raziskavo Napovednik zaposlovanja, katere namen je pridobivanje ocene o gibanju povpraševanja po izdelkih ali storitvah delodajalcev, vpogled v kratkoročne načrte zaposlovanja ter morebitne trenutne in predvidene prihodnje težave pri kadrovanju.

V nadaljevanju so najprej na kratko predstavljeni ključni poudarki rezultatov letošnje jesenske ankete Napovednik zaposlovanja, čemur sledi opis metodologije raziskovanja in podrobnejši prikaz rezultatov.

Ključni poudarki iz rezultatov Napovednika zaposlovanja 2018/II

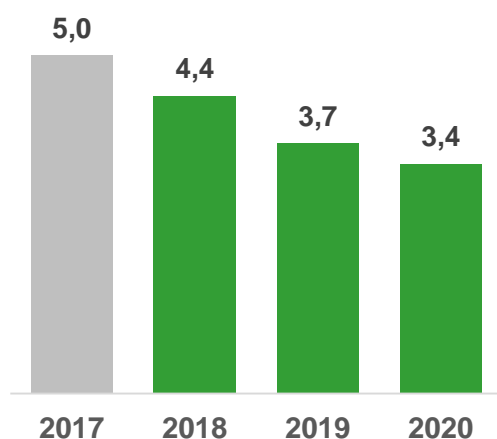
- Napovedi glede gibanja povpraševanja po izdelkih ali storitvah za naslednjega pol leta so spodbudne. Približno tretjina delodajalcev napoveduje porast povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah.
- Delodajalci napovedujejo 2,8-odstotno rast števila zaposlenih; predvidevajo 35,5 tisoč zaposlitev.
- Najbolj spodbudne napovedi glede rasti zaposlovanja so v gradbeništvu in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (ki vključujejo tudi zaposlovalne dejavnosti).
- V prihodnjega pol leta bodo najpogosteje iskani vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, prodajalci, varilci ter zidarji.
- S pomanjkanjem ustreznih kandidatov za zaposlitev se sooča polovica delodajalcev. V skupini velikih delodajalcev se s tovrstnimi težavami srečuje že 70,0 % delodajalcev.
- Med poklici, pri katerih imajo delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih delavcev, so prodajalci, varilci, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, zidarji in delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.
- Delodajalci navajajo, da kandidatom za zaposlitev najpogosteje primanjkujejo delovne izkušnje, ustrezna izobrazba in poklicno specifična znanja.
- Delodajalci, ki so imeli težave pri zaposlovanju, so se v skoraj polovici primerov soočili s situacijo, ko se na razpisano delovno mesto ni prijavil noben kandidat.
- Zaradi pomanjkanja ustreznih kadrov so se delodajalci soočali predvsem z daljšimi postopki iskanja ustreznih kandidatov, situacijo, ko niso zaposlili delavcev, in z odločitvami za iskanje delavcev v tujini.
- Pomanjkanje ustreznih kandidatov se je v poslovanju delodajalcev najpogosteje kazalo s povečanim obsegom dela že zaposlenih delavcev, prenosom dela na zunanje izvajalce in zavračanjem naročil.

Nekaj podatkov o izvedbi statističnega raziskovanja Napovednika zaposlovanja

V oktobru in novembru letos je Zavod RS za zaposlovanje izvedel terensko fazo zbiranja podatkov na reprezentativnem vzorcu delodajalcev, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev. V anketiranje je bilo zajetih 5.054 podjetij in organizacij, **vprašalnik pa je izpolnilo 2.650 vabljenih delodajalcev**, pri katerih je bilo zaposlenih 332 tisoč oseb. Vprašalnik je izpolnilo tudi 47 delodajalcev, ki niso bili v vzorcu in so zaposlovali 10 ali več delavcev. Pridobljeni podatki teh 2.697 sodelujočih so metodološko uteženi, kar pomeni, da ustrezno predstavljajo populacijo, to je delodajalce, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev.

Kakšne so makroekonomske napovedi za leti 2019 in 2020?

BDP, realna rast v %, doseg in napoved

Vir: UMAR, Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2018.

MAKROEKONOMSKO OKOLJE

V Sloveniji od leta 2014 beležimo gospodarsko rast. Po podatkih UMAR-ja je bil BDP v zadnjem četrtletju 2017 za 6,0 % višji kot v istem obdobju prejšnjega leta. V letu 2017 se je BDP zvišal za 5,0 %.

Gospodarska rast bo letos 4,4-odstotna, relativno visoka bo ostala tudi v prihodnjih dveh letih (3,7 % in 3,4 %). Več kot lani bosta h gospodarski rasti prispevali nadaljnje povečanje zasebne in državne potrošnje. Rast bodo tudi letos podpirale investicije zasebnega sektorja in države.

Napovedi gospodarskih gibanj za prihodnja leta so še vedno ugodne, kljub temu pa se napoveduje počasen upad rasti.

TRG DELA. Gospodarska rast pozitivno vpliva na trg dela. Delovno aktivno prebivalstvo narašča od leta 2014, pozitivni so tudi obeti za prihodnja leta.

Konec septembra 2018 je bilo v Sloveniji približno 877.900 delovno aktivnih oseb. V primerjavi z istim mesecem preteklega leta se je število delovnih oseb povečalo za 2,9 % ali za približno 24.700. Z vidika dejavnosti se je število delovno aktivnih glede na prejšnji mesec zvišalo v sedemnajstih, znižalo pa v treh dejavnostih. Število delovno aktivnih se je najizraziteje zvišalo v izobraževanju, in sicer za nekaj več kot 2.200. Glede na september 2017 se je najbolj zvišalo v predelovalnih dejavnostih, in sicer za 4,2 % ali za približno 8.300.

Stopnja delovne aktivnosti, izražena v odstotkih, naj bi po napovedih UMAR-ja porasla tudi letos in v prihodnjih dveh letih; v letu 2017 je bila 73,4-odstotna, za letos znaša napovedana stopnja delovne aktivnosti 75,4 %, v naslednjem letu naj bi dosegla 76,8 %, do leta 2020 pa naj bi stopnja delovne aktivnosti narasla na 77,7 %.

Naraščanje stopnje delovne aktivnosti se kaže tudi v nižji brezposelnosti. Leta 2017 je bilo v povprečju 88.600 registriranih brezposelnih, stopnja registrirane brezposelnosti je znašala 9,5 %. Po podatkih ZRSZ je bilo konec septembra 73.781 registriranih brezposelnih oseb, stopnja brezposelnosti pa je konec septembra znašala 7,8 %. UMAR napoveduje, da naj bi se do leta 2020 registrirana brezposelnost znižala na 69.300 oseb, stopnja pa na 7,2 %.

Kakšne so napovedi delodajalcev za prvo polovico leta 2019?

Tržna pričakovanja

Tretjina delodajalcev je optimistična v napovedih glede povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah v prihodnjih šestih mesecih. Delež podjetij, ki menijo, da se bo gospodarska aktivnost krepila, je 32,0 %, 58,7 % v anketi vključenih delodajalcev ne pričakuje sprememb v obsegu poslovanja, 7,1 % podjetij pričakuje poslabšanje, medtem ko 2,2 % respondentov ni napovedalo gibanja povpraševanja po njihovih izdelkih oz. storitvah.

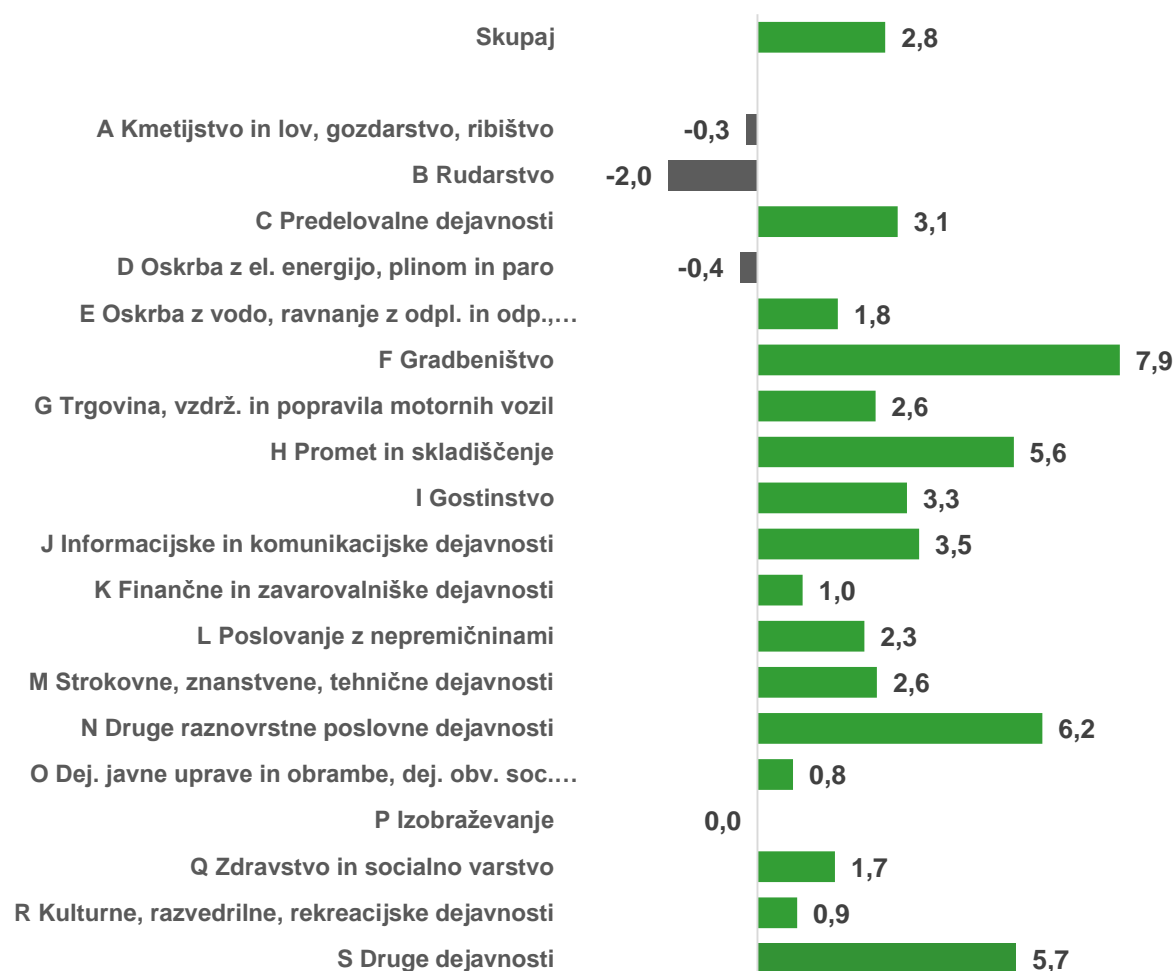
Po dejavnostih so najbolj optimistični delodajalci drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (47,7 %), sledijo jim delodajalci iz finančnih in zavarovalniških dejavnosti (44,0 %), trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (37,2 %), informacijskih in komunikacijskih dejavnosti ter gradbeništva (37,0 %). Nadpovprečno so optimistični tudi delodajalci iz predelovalnih dejavnosti (36,7 %) ter zdravstva in socialnega varstva (35,7 %).

Glede na velikost podjetij ali organizacij so o rasti povpraševanja po izdelkih oz. storitvah najbolj optimistični veliki delodajalci (250 zaposlenih ali več), kjer je takšnih 37,4 %, najmanj pa srednje veliki delodajalci (50 do 249 zaposlenih), pri katerih delež tistih, ki v prihodnjega pol leta napovedujejo rast povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah, dosega 26,5 %.

Zaposlenost

Za prihodnjega pol leta delodajalci napovedujejo 2,8-odstotno rast zaposlenosti. V času anketiranja so delodajalci zaposlovali 651.200 delavcev, za naslednjih 6 mesecev pa predvidevajo, da bo njihovo število zraslo na 669.300. **Anketirani delodajalci načrtujejo, da bodo v roku 6 mesecev potrebovali 35.500 delavcev**, deloma zaradi nadomeščanja, deloma pa tudi zaradi povečevanja števila zaposlenih. V prihodnjega pol leta naj bi se tako odprlo približno 18.200 novih delovnih mest. Največjo rast števila zaposlenih predvidevajo delodajalci iz gradbeništva, drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti, drugih dejavnosti ter prometa in skladiščenja. **V gradbeništvu je napovedana 7,9-odstotna rast zaposlenosti, v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih 6,2-odstotna rast, v drugih dejavnostih 5,7-odstotna, v prometu in skladiščenju pa 5,6-odstotna rast zaposlenosti.** Napoved kaže na očiten pozitiven trend v gradbeništvu, optimistične napovedi so tudi za dejavnosti, kamor je umeščeno tudi posredovanje kadrov, in krepitev dejavnosti prometa in skladiščenja. Za tri dejavnosti - rudarstva; kmetijstva, lova, gozdarstva, ribištva ter oskrbe z električno energijo, plinom in paro je napovedan rahel upad zaposlenosti (od -0,3 do -2,0 %).

Napovedana rast oz. zmanjšanje števila zaposlenih po dejavnostih SKD, v %

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2018/II

Načrtovane zaposlitve

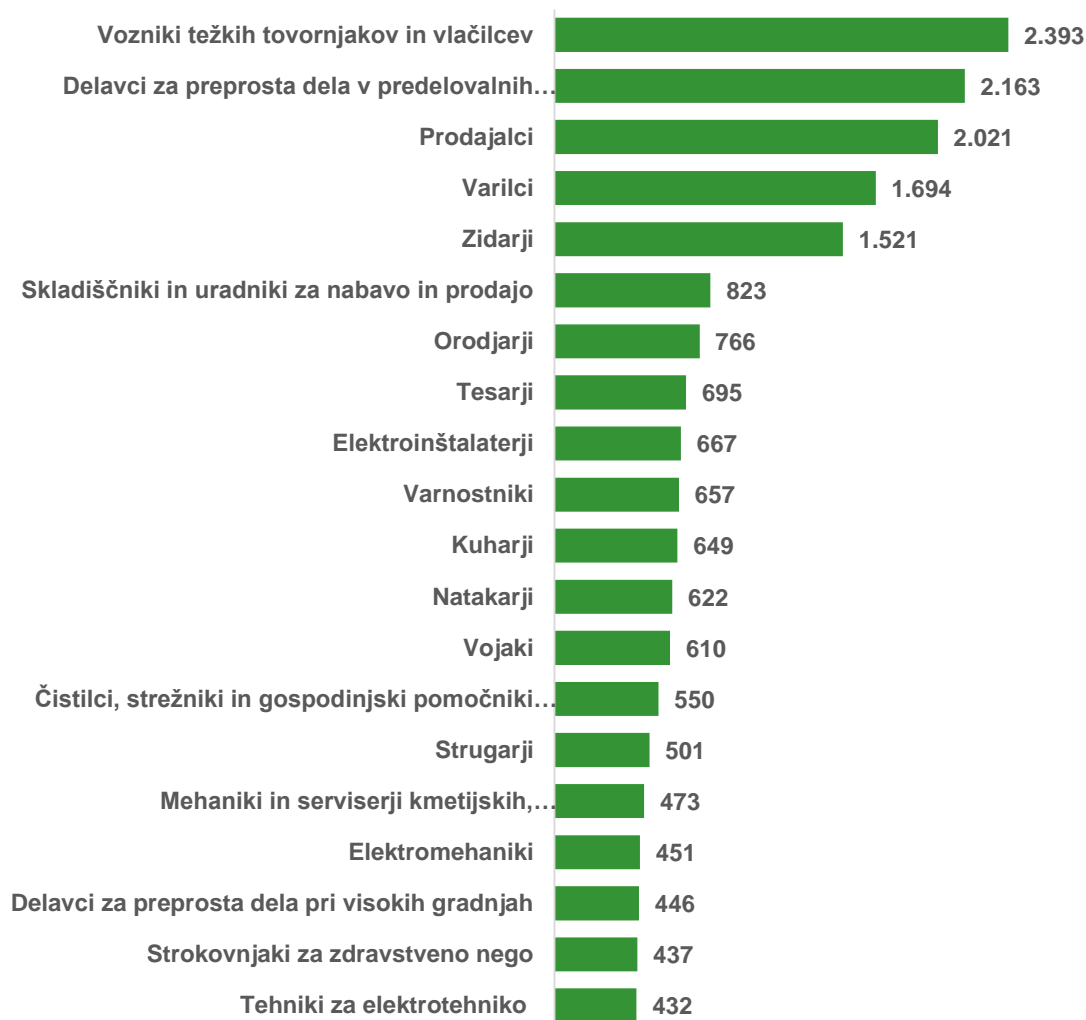
Za prihodnjih 6 mesecev so delodajalci napovedali, da bodo iskali 35.530 delavcev. Delodajalci večinoma iščejo delavce zaradi nadomeščanj (upokojitve, porodniški dopusti in dopusti za nego in varstvo otrok, odhodi delavcev), delno pa tudi zaradi večjega povpraševanja po izdelkih ali storitvah oz. širitve dejavnosti.

Delodajalci bodo najpogosteje iskali¹ voznike težkih tovornjakov in vlačilcev, delavce za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, prodajalce, varilce, zidarje, skladiščnike in uradnike za nabavo in prodajo, orodjarje, tesarje, elektroinštalaterje, varnostnike, kuharje, natakharje, vojake, čistilce, strežnike in gospodinjske pomočnike v uradih, hotelih in drugih ustanovah in strugarje. Med poklici, v katerih je predvidenih največ zaposlitev, je tudi tokrat veliko poklicev, ki so na slovenskem trgu dela

¹ Moška slovnična oblika se v poročilu uporablja kot nevtralna in vključuje moški in ženski spol.

že dlje časa deficitarni. Na seznamu dvajset najbolj iskanih poklicev je zgolj ena poklicna skupina iz glavne skupine poklicev strokovnjakov. To so strokovnjaki za zdravstveno nego.

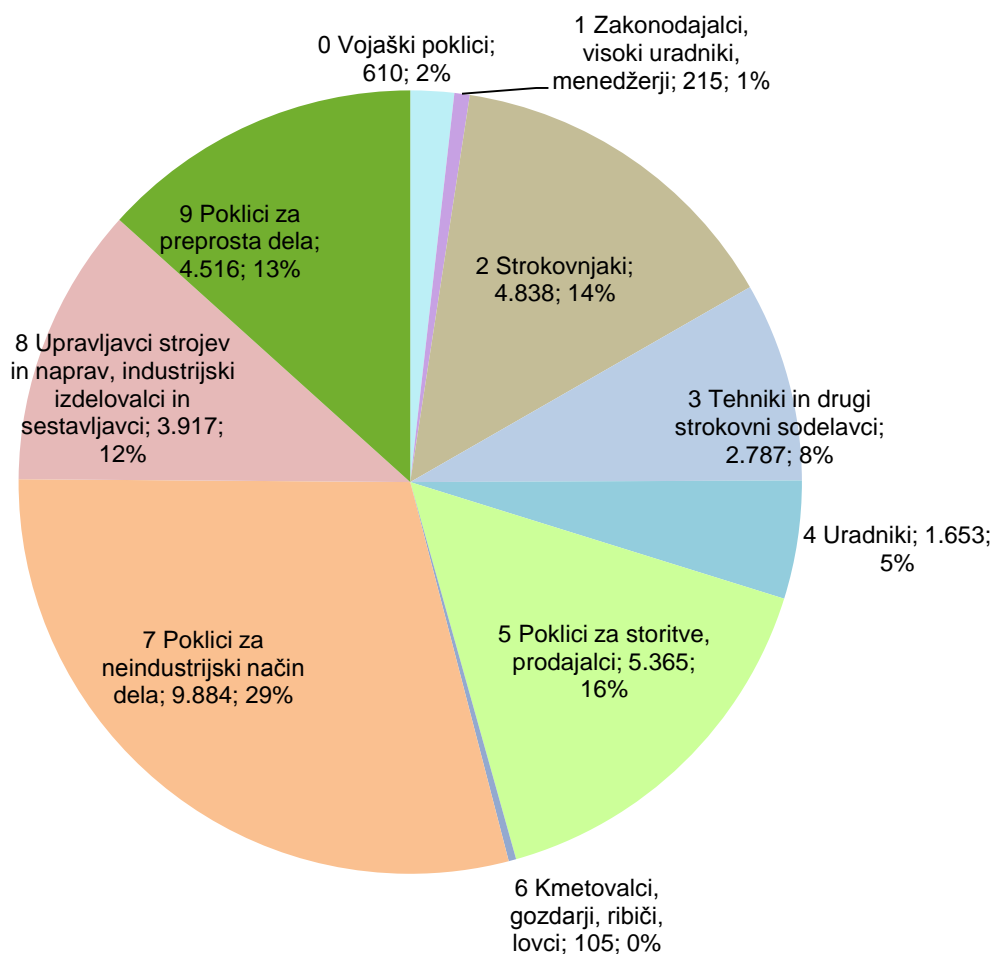
Poklici, za katere bodo delodajalci najpogosteje iskali delavce, prvih 20 po pogostosti

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2018/II

Če pogledamo razporeditev napovedanih zaposlitev **glede na glavno skupino poklicev, bodo med najbolj iskanimi poklici za neindustrijski način dela in poklici za storitve, prodajalci**. Med poklici za neindustrijski način dela bodo najpogosteje iskani tisti iz poklicne podskupine kovinarji, strojni mehaniki in podskupine gradbinci; med poklici za storitve, prodajalci so to prodajalci in poklici za osebne storitve, med strokovnjaki so to strokovnjaki matematično-naravoslovnih in tehnično-tehnoloških ved ter zdravstveni strokovnjaki, med poklici za preprosta dela so to delavci za preprosta dela v rudarstvu, gradbeništvu, predelovalnih dejavnostih in transportu, med upravljavci strojev in naprav, industrijskimi izdelovalci in sestavljalci pa bodo najbolj iskani vozniki, upravljavci transportnih naprav in premičnih strojev.

Razporeditev napovedanih zaposlitev glede na glavno skupino poklicev

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2018/II

Poklici, za katere delodajalci ne najdejo ustreznih delavcev

Anketni podatki kažejo na vedno večja strukturna neskladja na trgu dela. V povprečju se je v preteklega pol leta že skoraj polovica delodajalcev (49,2 %) srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov. Velika podjetja so se s pomanjkanjem ustreznih kandidatov srečala v kar 70,0 % primerov. Najvišji delež delodajalcev, ki se soočajo s težavami pri iskanju delavcev, je v naslednjih dejavnostih: gostinstvo (68,8 %), gradbeništvo (62,4 %), zdravstvo in socialno varstvo (62,2 %), druge raznovrstne poslovne dejavnosti (61,2 %) ter predelovane dejavnosti (55,8 %).

Delodajalci imajo pogosto težave z iskanjem kadra za poklice, ki so slabše plačani, fizično zahtevni in/ali za katere je značilen neugoden delovni urnik. Poleg navedenega je razviden tudi problem iskanja kandidatov za tehnične poklice, za katere so potrebna poklicno specifična znanja in za katere je težko na hitro usposobiti nov kader, ki (še) nima ustreznih znanj in izkušenj.

Poklici, pri katerih so imeli delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih kadrov

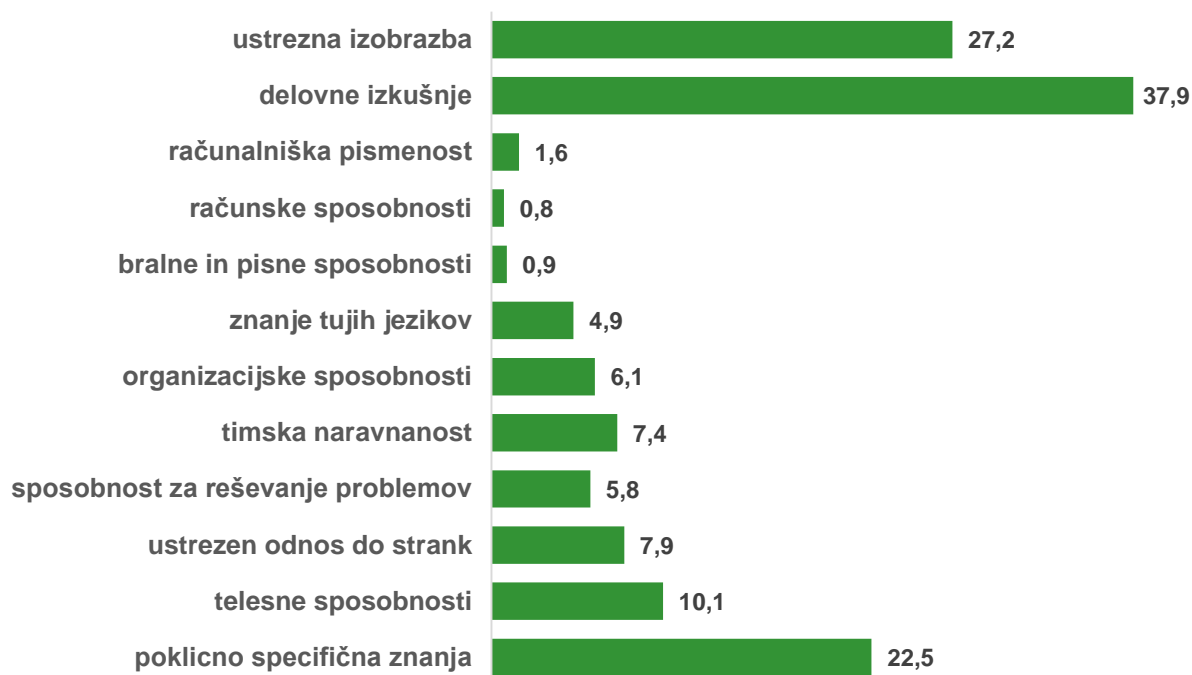
Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2018/II

Kompetence, ki so kandidatom najbolj primanjkovale

Delodajalci so opredelili razloge za težave pri zaposlovanju poklicev, pri katerih so imeli največ težav pri kadrovanju. Med delodajalci, ki so navedli, da so imeli težave z zaposlovanjem kadrov določenih poklicev, jih je 47,8 % izpostavilo, da se na razpisano delovno mesto ni prijavil noben kandidat, 63,0 %² pa jih je navajalo različne pomanjkljivosti kandidatov, ki najpogosteje vključujejo pomanjkanje delovnih izkušenj (37,9 %), neustrezno izobrazbo (27,2 %) in pomanjkanje poklicno specifičnih znanj (22,5 %). Med ostalimi kompetencami, ki so primanjkovale kandidatom, so delodajalci najpogosteje izpostavili telesne sposobnosti, ustrezen odnos do strank in timsko naravnost.

² Skupni delež delodajalcev s težavami pri iskanju kadrov glede na to, ali je bil razlog neprijavljanje na delovna mesta ali primanjkljaji kandidatov, presega 100 %, ker ima lahko delodajalec za en poklic objavljenih več razpisov ter s tem pri iskanju kandidatov kombinacijo izkušnje neprijavljanja na delovno mesto in izkušnje pomanjkljivosti kandidatov.

Primanjkljaji kandidatov za prosta delovna mesta v primerih težav delodajalcev pri iskanju delavcev, v %

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2018/II

Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja

Polovica delodajalcev (50,9 %), ki je imela težave z zaposlovanjem določenih kadrov, navaja, da je morala **podaljšati postopke zaposlovanja**, tretjina (34,3 %) **ni nikogar zaposlila**, slaba tretjina (31,3 %) je iskala **delavce v tujini**, nekaj manj kot petina (18,1 %) pa jih je z namenom blaženja težav pri iskanju novih kadrov **spremenila, razširila oz. omilila pogoje glede izobrazbe, izkušenj in drugih znanj**.

Podaljševanje postopkov zaposlovanja³ je najbolj razširjen učinek pomanjkanja ustreznega kadra, ki je še posebej izrazit med delodajalci informacijskih in komunikacijskih dejavnosti in dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti. Posledica neustreznosti kandidatov v obliki odločitve delodajalcev, da ne bodo zaposlili nikogar, je najpogostejša v dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti in v gostinstvu. Spremembo pogojev glede izobrazbe, izkušenj ter drugih znanj najpogosteje omenjajo delodajalci iz sektorja trgovine, vzdrževanja in popravil tovornih vozil in gostinstva. Najpogosteje delavce v tujini iščejo delodajalci iz dejavnosti gradbeništva ter prometa in skladiščenja. Višjo plačo oz. druge bonitete delodajalci ponudijo redko, še najpogosteje delodajalci iz drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti. Najmanjše delavcev pri agencijah za zaposlovanje izpostavljajo večinoma delodajalci iz predelovalnih dejavnosti in trgovine, vzdrževanja in dejavnosti popravil motornih vozil.

³ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja je analiziran po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

Vpliv pomanjkanja delavcev na poslovanje podjetij ali organizacij

Pomanjkanje ustreznih kadrov je najpogosteje privedlo do **nadurnega dela**, ki so ga delodajalci s težavami pri zaposlovanju uporabili v 47,5 % primerov. Skoraj četrtina delodajalcev (23,4 %), ki je imela težave z iskanjem kandidatov za prosta delovna mesta, je problematiko iskanja ustreznega kadra reševala s prenašanjem **dela na zunanje izvajalce (outsourcing)**. 22,2 % delodajalcev je zaradi težav s kadrovanjem **morala zavrniti naročila**, medtem ko je petina delodajalcev (20,8 %) za ta delovna mesta **(pre)usposobila že zaposlene**.

Nadurno delo⁴ najpogosteje uporabijo v dejavnosti javne uprave, obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti ter v zdravstvu in socialnem varstvu. Strategijo notranjega (pre)usposabljanja najpogosteje uporabijo v predelovalnih dejavnostih, medtem ko je prenašanje dela na zunanje izvajalce (outsourcing) najpogostejše v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih in gradbeništvu. Zavračanje naročil je kot posledica pomanjkanja ustreznega kadra najpogostejše v gradbeništvu. Zmanjšanje obsega proizvodnje ali storitev je najbolj pogosto za delodajalce iz dejavnosti gostinstva, časovna odložitev načrtovane širitve pa za informacijske in komunikacijske dejavnosti.

Kar 45,6 % delodajalcev pričakuje, da bodo imeli v prihodnje težave pri iskanju delavcev. Tovrstna skrb je še posebej navzoča pri velikih delodajalcih z 250 ali več zaposlenimi (65,2 %). Težave pri iskanju delavcev v prihodnjih letih napoveduje tudi 48,3 % srednje velikih delodajalcev in 43,9 % malih delodajalcev.

⁴ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na poslovanje delodajalcev je opisan po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

Viri

Statistični urad RS (2018a): **Bruto domači proizvod, Slovenija, 2. četrletje 2018**. Dostopno na: <https://www.stat.si/statweb/News/Index/7621> (zadnji dostop 27. 11. 2018).

Statistični urad RS (2018b): **Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, september 2018**. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7785> (zadnji dostop 21. 11. 2018).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2018): **Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2018**. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/jesen/2018/JNGG_2018_za_splet1.pdf (zadnji dostop 21. 11. 2018).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2018): **Anketa Napovednik zaposlovanja 2018/II**.